

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 24.6.2015. Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: 1. Др Зорица Ковачевић , доцент (датум избора у звање доцента 27.11.2012.), ужа научна област Скандинавистика, предмет Скандинавистика, Филолошки факултет Универзитета у Београду 2. Др Слободан Грубачић , професор-емеритус (година избора у звање професора-емеритуса 2011.), ужа научна област Германистика, предмет Немачка књижевност, Универзитет у Београду 3. Др Јасмина Московљевић Поповић , ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 18.11.2008.), ужа научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика, Филолошки факултет Универзитета у Београду 4. Др Анете Ђуровић , ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 27.11.2012.), ужа научна област Германска филологија, предмет Немачка граматика, Филолошки факултет Универзитета у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Данијела (Владо) Бабић
2. Датум рођења, општина, република: 14.4.1974. Трстеник, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 25.12.2004. Филолошки факултет Универзитета у Београду, „Глаголски вид у шведском језику и његови еквиваленти у српском језику“
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Магистар филолошких наука
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
„Темпорална детерминација у реченичним комплексима са временском клаузом у шведском и српском језику“
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.

Докторска дисертација мр Данијеле Бабић садржи укупно 317 страница и састоји се од две главне целине. Прву целину чини Увод (стр. 1–41) који, детаљно побројано, садржи четири засебна дела: Предмет и циљеви рада (стр. 1-2), Опис корпуса (стр. 2-4), Преглед литературе (стр. 4-28) и Основни појмови и термини (стр. 29-41). Централни део рада представља целина Темпорална детерминација (стр. 42–307), која се састоји од две веће целине: Интерна темпорална детерминација (стр. 42–268) и Екстерна темпорална детерминација (стр. 269–307). Свака од две поменуте целине је, даље, подељена у одговарајуће мање целине, па тако Интерна темпорална детерминација на целине Темпорална локализација (стр. 50-190), Темпорална квантификација (стр. 191-255) и Интерна темпорална детерминација у комплексима $S=\{SR+VR\}$ шведског и српског језика – закључак (стр. 259-268), а целина Екстерна темпорална детерминација на пододељке Временска сфера садашњост (стр. 271-280), Временска сфера прошлост (стр. 281-294), Временска сфера будућност (стр. 295-305) и Екстерна темпорална детерминација у комплексима $S=\{SR+VR\}$ шведског и српског језика – закључак (стр. 306-307). Уз дате целине кандидаткиња наводи и објашњења скраћеница и симбола коришћених у раду (стр. 41), сажет општи закључак рада (стр. 308–310), као и податке о изворима и коришћеној литератури (стр. 311–317). Рад садржи и укупно 31 табелу.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводном поглављу дефинишу се предмет и циљеви рада, износи се опис корпуса и преглед релевантне литературе, те дају објашњења основних појмова и термина. Предмет рада представља темпорална детерминација, тј. одређивање с обзиром на околност типа време, супраординиране предикације реченичних комплекса са интегрисаном временском клаузом у савременом шведском и савременом српском језику. У раду се испитују начини на које супраординирана предикација датих комплекса бива 1) интерно темпорално детерминисана, тј. одређена с обзиром на околност типа време у односу на предикацију временске клаузе као референтну тачку, те 2) екстерно темпорално детерминисана, тј. одређена с обзиром на околност типа време у односу на тренутак говора као референтну тачку. У фокусу рада је семантичка анализа, која за циљеве има да се, у домену интерне темпоралне детерминације: 1) идентификују и опишу одлике система интерне темпоралне детерминације у реченичним комплексима са временском клаузом у савременом шведском и савременом српском језику, 2) испитају и упореде типови интерне темпоралне детерминације и њихове манифестације у датим комплексима обају језика, 3) идентификују и упореде синтаксичко-семантички елементи комплекса одговорни за манифестовање спецификованих типова интерне темпоралне детерминације у датим комплексима обају језика, као и да се, у домену екстерне темпоралне детерминације: 1) укаже на временске глаголске облике одговорне за екстерну темпоралну детерминацију супраординиране клаузе реченичних комплекса са временском клаузом у савременом шведском и савременом српском језику, 2) утврде комбинаторне варијанте глаголских времена у корелативним предикацијама датих комплекса обају језика, те 3) испитају могућности манифестовања различитих типова интерне темпоралне детерминације у различитим временским сферама и кроз различите комбинације глаголских времена у корелативним предикацијама датих комплекса обају језика. Кандидаткиња јасно дефинише предмет, методе и циљеве рада, анализу базира на обимном корпусу који броји преко 1100 примера шведских реченичних комплекса са временском клаузом и њихових

српских преводних еквивалената, износи концизан преглед релевантне литературе, те даје језгровите смернице у погледу основних појмова и термина које у раду користи.

У складу са постављеним циљевима, централни део рада подељен је у два већа сегмента, посвећена интерној односно екстерној темпоралној детерминацији. Интерна темпорална детерминација дефинише се као оно одређивање предикације супраординиране клаузе с обзиром на околност типа време које се у оквиру реченичног комплекса остварује посредством временске клаузе комплекса, а захваљујући томе што њена предикација представља референтну тачку у односу на коју се време дешавања предикације супраординиране реченице било локализује у времену, било локализује и истовремено квантификује у времену. Утврђује се тако да се интерна темпорална детерминација и у шведским и у српским реченичним комплексима са временском клаузом може манифестовати двојако, тј. као темпорална локализација и као темпорална квантификација, те да оба дата типа интерне темпоралне детерминације подразумевају сложене темпоралне међуодносе између корелативних предикација комплекса. Утврђује се да се у шведским односно српским реченичним комплексима с временском клаузом темпорална локализација манифестује као темпорални међуоднос који може подразумевати било симултаност корелативних предикација комплекса, било пак anteriornost односно постерионост предикације супраординиране клаузе у односу на предикацију временске клаузе комплекса, те да темпорална квантификација у реченичним комплексима како савременог шведског тако и савременог српског језика може подразумевати одмеравање дужине трајања предикације супраординиране клаузе у времену, затим одмеравање учесталости појављивања предикације супраординиране клаузе у времену, те одмеравање брзине дешавања предикације супраординиране клаузе у времену. По идентификовању основних типова темпоралних односа који се могу остварити између корелативних предикација шведских односно српских реченичних комплекса са временском клаузом, у засебним се одељцима приступа детаљној анализи темпоралне локализације односно темпоралне квантификације, и утврђује да сваки од датих типове интерне темпоралне детерминације (изузев типа темпоралне квантификације означеног као темпорална квантификација типа брзина) подразумева још прецизније спецификоване темпоралне међуодносе између корелативних предикација комплекса. Анализи се потом подвргавају шведски реченични комплекси са темпоралном клаузом односно њихови српски преводни еквиваленти, при чему идентификовани типови интерне темпоралне детерминације представљају полазни критеријум класификације примера. Будући да темпорални везник, те тип ситуације односно аспекатско значење корелативних предикација у великом броју реченичних комплекса с временском клаузом представљају оне синтаксичко-семантичке елементе одговорне за спецификовање типа темпоралног међуодноса корелативних предикација комплекса, управо дати синтаксичко-семантички елементи представљају исходишне тачке анализе. Приликом анализе шведских комплекса, а затим и контрастивне анализе шведских комплекса и њихових српских преводних еквивалената, кандидаткиња настоји пак да уочи и укаже и на друге синтаксичко-семантичке елементе који узимају удела у интерној темпоралној детерминацији. На овај начин анализи у засебним одељцима бива подвргнуто тридесет типова шведских односно српских реченичних комплекса са временском клаузом, а сваки одељак бива заокружен табелом у којој се износи сажети приказ закључака спроведене анализе шведских комплекса, односно

контрастивне анализе датих шведских комплекса и њихових српских преводних еквивалената. Спроведену анализу појединачних типова комплекса кандидаткиња напослетку заокружује исцрпним закључком о интерној темпоралној детерминацији у шведским односно српским комплексима са временском клаузом, истичући, с једне стране, да интерна темпорална детерминација у обама анализираним савременим језицима подразумева комплексан семантички систем следеће идентичне комплексне структуре: 1) темпорална локализација: симултаност (линеарно-линеарна симултаност потпуна; линеарно-линеарна симултаност делимична; линеарно-пунктуална симултаност; пунктуално-пунктуална симултаност), антериорност (неспецификована антериорност, спецификована антериорност) и постериорност (неспецификована постериорност, спецификована постериорност); 2) темпорална квантификација: дуративност (лонгитудиналност, ингресивност, терминативност), фреквенција (регуларно понављање, учестало понављање) и брзина, те утврђујући, с друге стране, да као спецификатори интерне темпоралне детерминације, тј. као синтаксичко-семантички елементи одговорни за манифестовање спецификованог типа интерне темпоралне детерминације у првом семантичком плану како шведских тако и српских реченичних комплекса са временском клаузом, могу функционисати, самостално или у садејству, следећи истоврсни синтаксичко-семантички елементи: темпорални везник, тип ситуације односно аспекатско значење предикација, глаголско време у предикацијама, општа природа предикација, истиносни модалитет предикација, одговарајуће лексичко средство, дистрибуција синтаксичко-семантичких елемената комплекса, сама временска клауза, те шири (ванреченични) контекст. У закључном делу рада о интерној темпоралној детерминацији кандидаткиња износи и две табеле у којима се даје систематичан приказ семантичких типова интерне темпоралне детерминације у шведским и српским реченичним комплексима са временском клаузом, те приказ система темпоралних везника у шведском и српском језику.

У делу рада посвећеном екстерној темпоралној детерминацији, дефинисаној као одређивање предикације супраординиране клаузе комплекса с обзиром на околност типа време у погледу њеног односа према тренутку говора као референтној тачки, шведски односно њима одговарајући српски реченични комплекси с временском клаузом класификовани су пре свега према временским сферама у којима су локализовани, а затим и према типовима интерне темпоралне детерминације манифестованим у њиховом првом семантичком плану, док су у фокусу анализе временски глаголски облици у корелативним предикацијама датих комплекса. Кроз анализу шведских комплекса, а затим и контрастивну анализу датих комплекса и њихових српских преводних еквивалената, указује се на временске глаголске облике одговорне за екстерну темпоралну детерминацију, и утврђују се како комбинаторне варијанте глаголских времена у корелативним предикацијама комплекса обају језика, тако и могућности манифестовања различитих типова интерне темпоралне детерминације у различитим временским сферама и кроз различите комбинације глаголских времена у корелативним предикацијама комплекса обају језика. Сваки сегмент спеведене анализе кандидаткиња завршава детаљним закључком о сличностима и разликама које шведски и српски реченични комплекси са временском клаузом локализовани у временској сфери садашњост, прошлост и будућност показују у домену екстерне темпоралне детерминације. Кандидаткиња анализу заокружује јединственим сумарним закључком,

истичући, између осталог, да се, у домену екстерне темпоралне детерминације, основне системске разлике између шведских односно српских комплекса са временском клаузом у првом реду огледају у броју остварених комбинаторних могућности глаголских времена у корелативним предикацијама комплекса, а да се основне системске сличности одражавају како у централној улози глаголског времена у предикацији супраординиране реченице као темпоралног детерминатора за временску сферу, тако и у могућности манифестовања свих идентификованих типова интерне темпоралне детерминације у комплексима обају језика локализованих у свим трима временским сферама, с изузетком типа интерне темпоралне квантификације означеног као темпорална квантификација типа дуративност – ингресивност у комплексима локализованим у временској сфери будућност.

Уз списак извора и актуелне и адекватно одабране литературе, кандидаткиња напоследку наводи и општи сумарни закључак о темпоралној детерминацији у реченичним комплексима са временом клаузом у савременом шведском и савременом српском језику, којим на језгровит начин заокружује своју методично спроведену анализу.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Бабић, Д. (2012). Симултаност два тренутка – о једном типу временских реченица. *Анали Филолошког факултета*, 24/1, 235–249.
2. Бабић, Д. (2014). Линеарно-пунктуална симултаност – осврт на један тип реченица са темпоралним везницима *medan/док* и *när/кад(а)* у шведском и српском језику. *Комуникација и култура online*, 5, 1–14.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање мр Данијеле Бабић је имало за циљ да се, кроз испитивање темпоралних односа који се у реченичним комплексима са интегрисаном временском клаузом успостављају између супраординиране и временске клаузе, пружи детаљнији увид у сложену проблематику темпоралне детерминације у датим комплексима, те да се кроз контрастивну анализу примера реченичних комплекса у шведском и српском језику истакну сличности и разлике у манифестовању семантичке категорије темпоралности у овом типу синтаксичке структуре у датим језицима. У складу с тим, кандидаткиња полази од хипотезе да за успостављање темпоралне детерминације у комплексима у оба језика одговара темпорални везник путем ког је временска клауза интегрисана у комплекс, а да за манифестовање специфичног типа темпоралне детерминације у оквиру комплекса одговарају темпорални везник, тип ситуације, аспектска значења, као и поједина глаголска времена које предикације главне и временске реченице као чланова комплекса исказују.

У раду је указано на постојање два типа темпоралне детерминације – екстерне темпоралне детерминације, која подразумева временско позиционирање реченичног комплекса у односу

на екстерно време (референтну тачку на временској оси), те интерне темпоралне детерминације, која у најопштијим цртама подразумева временско позиционирање супраординиране реченице у односу на интерно време комплекса, тј. временски оквир комплекса задат временском клаузом. Осврт на екстерну темпоралну детерминацију имао је за циљ истицање значаја категорије глаголског времена као чиниоца пресудног за овај тип темпоралне детерминације и указивање на сличности и разлике у успостављању и манифестовању екстерне темпоралне детерминације у реченичним комплексима са интегрисаном временском клаузом у шведском и српском језику, док је тежиште рада представљало испитивање интерне темпоралне детерминације, тј. испитивање темпоралних односа који се у реченичним комплексима са интегрисаном временском клаузом успостављају између супраординиране и временске клаузе. Приликом испитивања сваког типа интерне темпоралне детерминације утврђено је који језички чиниоци (попут темпоралног везника, типа ситуације, аспекатског значења, глаголског времена) одговарају за њихово манифестовање у комплексима, при чему је у потпуности пројектован и појединачни удео који сваки од ових чинилаца има у манифестовању специфичних типова интерне темпоралне детерминације. Грађа на шведском језику коришћена у истраживању састоји се од корпуса релевантних реченица у савременом шведском језику ексцерпираних из савремених шведских књижевних дела која постоје у преводу на српски језик, затим из дела на шведском језику која још увек нису преведена на српски језик, те из одговарајућих електронских корпуса шведског језика. Грађу на српском језику чине преводни еквиваленти ексцерпираних шведских реченица. Овакав приступ грађи омогућио је солидну и обухватну основу за испитивање дате проблематике у оба језика. У синтаксичком делу рада истраживање се заснива на структуралистичком приступу, док окосницу рада чини семантичка анализа језичких чинилаца (синтаксичких и лексичких формалних јединица) одговорних за специфично манифестовање интерне темпоралне детерминације, која је делом базирана на компонентној анализи предикација са тежиштем на њиховим темпоралним дистинктивним обележјима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидаткиња у раду полази од хипотезе да за успостављање темпоралне детерминације у комплексима у оба језика одговара темпорални везник путем ког је временска клауза интегрисана у комплекс, а да за манифестовање специфичног типа темпоралне детерминације у оквиру комплекса одговарају темпорални везник, те тип ситуације, аспекатска значења, као и поједина глаголска времена које предикације главне и временске реченице као чланова комплекса исказују. Ово подробно истраживање у потпуности пружа увид у типове темпоралне детерминације који се манифестују у реченичним комплексима са интегрисаном временском клаузом, поред увида у језичке чиниоце (синтаксичке и лексичке формалне јединице) одговорне за темпоралну детерминацију у датим комплексима у шведском и српском језику, али и пружа допринос како контрастивним тако и типолошким те општелингвистичким истраживањима кроз контрастивну анализу датих комплекса у ова два структурно различита језика.

Докторска дисертација мр Данијеле Бабић је конзистентно, целовито и методолошки коректно дело. Кандидаткиња је у раду показала смисао за синтаксичку анализу, при чему је остварен јасан помак у научној зрелости у односу на синтаксичка истраживања извршена у магистарском раду. Резултати истраживања су презентовани јасно и прегледно, а одговарајућа референтна литература сведочи о теоријској утемељености истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
имајући у виду горенаведено, Комисија у саставу: доц. др Зорица Ковачевић, ментор, проф. др Слободан Грубачић, члан, проф. др Јасмина Московљевић Поповић, члан, проф. др Анете Ђуровић, члан, **позитивно оцењује докторску дисертацију мр Данијеле Бабић „Темпорална детерминација у реченичним комплексима са временском клаузом у шведском и српском језику“**, те предлаже да мр Данијела Бабић приступи усменој одбрани дисертације, након што извештај Комисије буде прихваћен од стране Наставно-научног већа Филолошког факултета и Већа друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА
КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Зорица Ковачевић, доцент, Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. _____
др Слободан Грубачић, професор-емеритус, Универзитет у Београду

3. _____
др Јасмина Московљевић Поповић, ванредни професор, Филолошки факултет
Универзитета у Београду

4. _____
др Анете Ђуровић, ванредни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду